

Sipos Zoltán

Hogyan állnak az európai fiatalok a tanulással?

Fiatalok, nem tartják sokra az iskolát, a maguk módján mégis képezik magukat és sikeresek: ők a *trendsetter learner*-ek. Róluk szól Manuela du Boys-Reymond *Youth-learning-Europe* című tanulmánya. Trendsetter például a 17 éves Claudiu: formális, nyolc osztályos végzettséggel nem sikerült összehozni az anyagi biztonságot Romániában, így vendégmunkás egy magyarországi étteremben. A vendégektől máris öt nyelvet sikerült többé-kevésbé megtanulnia – bár nem olvas, esténként angol tanfolyamokra jár valamint lelkesen internetezik. Claudiu nem tervezi a jövőt: csupán világot akar látni – számol be kis esettanulmányában Reymond.

Az alapállás: európai pedagógusok, tanügyi szakértők és politikusok egyetértenek abban, hogy a tanintézmények által nyújtott tudás nem felel meg sem a fiatalok igényeinek, sem pedig a munkaerőpiac gyakorlati követelményeinek. A posztindusztriális, tudás-alapú társadalomnak két lényeges komponense van: egyrészt a munkaadók elvárásai gyorsan és kiszámíthatatlanul változnak, másrészt a munkavállalók sokféle tanulási lehetőség közt választhatnak, így adva van a lehetőség az ismeretek körének szélesítésére, és így megélhetéshez való hozzájutásra.

A jelenlegi munkaerőpiac szeszélyessége miatt a formális végzettség megszerzése után kinek-kinek képeznie kell magát, ha élete során munkát akar találni. A szerző szerint ma már nem érvényes az a múltbeli modell, amikor egy minimális végzettség élete végéig nyugodt megélhetést tudott biztosítani bárkinek. Másrészt az egyre inkább magánkézbe kerülő oktatási intézmények többé nem tudnak semmilyen garanciát vállalni, ami az ott tanultak használhatóságát illeti: ki-ki saját szakállára tanul, és felel is érte.

Egyes fiatalok azonban – a tömegoktatás krízisére reagálva – új tanulási- és életstratégiákra éreznek rá, melyet a formális, informális és nem-formális tanulás egyedi kombinációja jelent. Ez egyébként nem újdonság: az önkéntes alapú, informális és nem-formális felnőttoktatás a 19. századi emancipációs mozgalmakkal kezdődött Európában. Az uniós szakértők – és a szerző is – a következőképp teszik fel a kérdést: lehet-e intézményesíteni ezeket nagy motivációs potenciállal rendelkező, hatékony tanulási módozatokat és ha igen, hogyan?

A leideni ifjúság-szakértő professzor szerint erre a kérdésre a trendsetterek tanulmányozásával lehet választ adni – őket igen kevésbé tanulmányozták a tudás-alapú társadalom „veszteseihez” (*disengaged learners*) képest. A „trendsetterség” mibenléte annál is érdekesebb, mivel észrevehető, hogy a fenti két kategória sok esetben azonos ismertetőjegyeket hordoz – vagyis hogy mind a „nyertes”, mind a „vesztes” tanulók az igényeiknek és érdeklődésüknek nem megfelelő oktatási intézmények termékei (mindkét kategória elégedetlen mind magával a szervezettel, mind a haszontalan tantárgyakkal).

A szerző hipotézise szerint a két kategória közt az a különbség, hogy a trendsetterek valamilyen belső motiváció miatt, önerőből mégis tanulnak, illetve olyan tevékenységbe kezdenek, melyek

egy tanulási folyamatot indítanak el. A „vesztesek” – valószínűleg az intézményesült oktatás miatti kiábrándultságukból – ezt nem teszik meg. Ez utóbbiak lázadnak, vagy pedig nem mutatnak érdeklődést a tanintézmény iránt, előbbieket produktív anti-stratégiákhoz folyamodnak: hobbijukat fejlesztgetik, valamilyen szervező-tevékenységben kezdenek stb.

A trendsetterek tudják, hogy fontos a „papír”, ezért azt mindenképp megszerzik – bár nem riadnak vissza attól, hogy akár egy évet fagyasszanak. Ha munkát keresnek, kevésbé a pénz a szempont, hanem inkább érdeklődési körük: emiatt úgy tűnik, a tanintézmények nem tudják megtörni belső motivációjukat. Későbbi élete során a trendsetter arról ismerszik meg, hogy önálló munkára törekszik, így sokan közülük saját vállalkozásba kezdenek.

A professzor szerint a két kategória esetleg átfedéseket is tartalmazhat olyan értelemben, hogy élete egy periódusában „vesztes” fiatalból „nyertes” lehet, és fordítva. Ebben az esetben az Unió szempontjából kulcsfontosságú kérdés: milyen politikák szükségesek ahhoz, hogy egy *disengaged learner*-ből *trendsetter* váljék?